

TÜBA Dosyası

Abbas Güçlü, www.abbasguclu.com.tr, 29 Ağustos 2011

TÜBA'nın Özerkliği Sona mı Eriyor?

Türkiye Bilimler Akademisi TÜBA, ülkemizin en önemli akademik kurumlarından birisi. Ama geçtiğimiz hafta gerçekleşen bazı yasal düzenlemelerin, özerkliğini zedeleyeceği yönünde. İşte onlardan birisi.

27 Ağustos 2011 Cumartesi günü Resmi Gazete'nin özel sayısında yayınlanan Kanun Hükmünde Kararname'de, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yanısıra, TÜBİTAK ve Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de bazı değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye Bilimler Akademisi için bu değişiklikler kurumun özerkliğinin kaldırılması ve bir bilimler akademisi yapısından tamamen uzaklaştırılması anlamına gelmektedir. Pazar günü manşetlerde yer alan ve vakıf mallarının iadesine ait olumlu haberle gündeme gelen bu kanun hükmünde kararnamenin, TÜBA ile ilgili 31.-38. maddeleri, eğer uygulanırsa, Türkiye'de bilimsel liyakat temelinde kurulu olan yegane özerk kurumun ortadan kaldırılması anlamına gelecektir.

Bu değişikliklerin en önemlileri şunlardır:

-Üye sayısının üçte birinin Bakanlar kurulu, üçte birinin ise YÖK tarafından atanacağı

-Başkanın ise asli üyeler arasından "müşterek kararlar" (üçlü kararname ile Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından) atanacak olması. (Mevcut durumda başkan TÜBA genel Kurulu tarafından seçilir ve Başbakan'ın onayı ile atanır.)

Bunları tamamlayan ek önlemler olarak

-Üye sayısının yarısı assosye üye, yarısı asli üye olmak üzere 300 ile sınırlanması (şu anda asli üyelerin sayısı ülkedeki profesör sayısının %2'si ile, assosye üyelerin sayısı ise bunun üç katı ile sınırlıdır)

-Akademi içinde idari görevlerde bulunma üst yaşının (Şeref üyesi olma yaşının) 70'ten 67'ye çekilmesi

-Şeref üyelerinin üye seçimlerinde oy veremeyecek olmaları getirilmiştir.

Bilim Akademileri özerk yapılardır. Üyeleri, bilime katkının uluslararası başarı ölçütlerine göre, Akademi üyeleri tarafından seçilirler. Bu uygulama, bilimsel liyakatın yine en başarılı bilim insanları tarafından en iyi şekilde değerlendirilebileceği ve çalışmaların en iyi özyönetimle sürdürülebileceği düşüncesinden kaynaklanır. Akademilerin özerk yapıları, onlara hükümetler ve hatta devletler üstü bir temsil kabiliyeti sağlar.

Bilimler Akademisi'nin en önemli görevi üstün başarılı bilimsel çalışmaları onurlandırmaktır. Eğer imkan varsa, bilimsel araştırmaların finansmanına katkıda bulunmak, genç bilim insanlarını teşvik etmek için önlemler almak, ödül programları ihdas etmek, ülkede bilim eğitiminin iyileştirmesine katkıda bulunmak gibi (devletin görevleri olan ve devlet tarafından desteklenen) işlevler üstlenebilirler ve TÜBA da bu işlevleri, hem Asya hem Avrupa ülkeleri içinde örnek gösterilecek kadar başarı ile yerine getirmiştir. TÜBA bir yandan üyeleri ile, diğer yandan Avrupa'da "Genç Akademi" çalışmalarına ilham veren Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanlarını Ödüllendirme Programı (GEBİP) ile, Türkiye'de gerek doğa bilimleri gerek sosyal bilimlerde, bilime katkıları meslektaşları tarafından en üst düzeyde itibar gören bilim insanlarının büyük çoğunluğunu bünyesinde barındırma gayreti içindedir. (Toplam üye sayısı 140 olup, 41 şeref üyesi, 82 asli üye ve 17 assosye üyesi vardır.)

Bilim akademileri, en son yakın tarihin epey acılı dönemlerinde, İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında, yer yer çeşitli hükümetlerin direktifleri doğrultusunda üye seçmeye ya da faaliyetler yürütmeye zorlanmışlar ve asli görevlerini yapamaz hale getirilmişlerdir.

Ülkemizde 17 yıl içinde çok büyük bir aşama kaydetmiş olan Türkiye Bilimler Akademisi'nin, ister bir tür dar görüşlülük ve aşırı araçsallaştırıcı bir yaklaşımla, ister özerk yapılara tahammülsüzlük nedeniyle, bu akıbeta uğraması telafisi çok zor hasarlara yol açacaktır. ♦